

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย(Descriptive Research) ในลักษณะของการศึกษาสำรวจ(Survey Study) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยแบ่งตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ศึกษา
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การเก็บรวบรวมข้อมูล
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ประชากรที่ศึกษา

ประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่จะใช้ในการวิจัย คือ แม่ชีในพุทธศาสนาในเขตภาคกลาง จำนวน 26 จังหวัด ที่มีแม่ชีในพุทธศาสนาอาศัยอยู่ จำนวน 2371 คน ใน 20 จังหวัด(รายละเอียดดังตาราง 2)

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตาราง 2 สถิติ จำนวนวัด สำนักชี และแม่ชีในพุทธศาสนา ของสถาบันแม่ชีไทย พ.ศ.2534

ลำดับที่	จังหวัด	วัด/สำนัก	แม่ชีในพุทธศาสนา
1	กรุงเทพฯ	27	517
2	สมุทรปราการ	5	142
3	ชลบุรี	47	393
4	ระยอง	8	18
5	จันทบุรี	5	5
6	ตราด	1	4
7	ปราจีนบุรี	16	35
8	นนทบุรี	5	20
9	ปทุมธานี	3	13
10	สระบุรี	2	24
11	ลพบุรี	28	161
12	พระนครศรีอยุธยา	15	74
13	อ่างทอง	9	205
14	ชัยนาท	4	13
15	ราชบุรี	5	255
16	กาญจนบุรี	5	71
17	สุพรรณบุรี	8	16
18	นครปฐม	4	80
19	สมุทรสงคราม	11	216
20	เพชรบุรี	13	109
	รวม	223	2371

(ที่มา : สถาบันแม่ชีไทย สถิติจำนวนวัด-สำนักชี และจำนวนแม่ชี พ.ศ.2534)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เมื่อประชากรมีขนาดใหญ่ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวนตัวอย่าง จำนวน 400 คน (Yamane, 1973) การเลือกตัวอย่างกระทำโดยการเลือกตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากจังหวัดที่มีแม่ชีในพุทธศาสนาอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกจังหวัดที่มีแม่ชีในพุทธศาสนาตั้งแต่แห่งละ 200 คนขึ้นไป โดยมีเหตุผลว่าเป็นประชากรกลุ่มใหญ่ จะมีความหลากหลายในเรื่องของอายุ ระดับการศึกษา ระยะเวลาที่บวช และสถานที่พำนัก ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างแม่ชีในพุทธศาสนาจึงอยู่ในจังหวัดกรุงเทพฯ ชลบุรี อ่างทอง ราชบุรี และสมุทรสงคราม รวม 5 จังหวัด จากนั้นจึงใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Sampling) โดยจับฉลากรายชื่อวัดหรือสำนักชีและเก็บข้อมูลจากแม่ชีในพุทธศาสนาที่จับฉลากได้

ตาราง 3 รายชื่อวัด/สำนักชี และจำนวนแม่ชีที่เป็นตัวอย่าง

ลำดับที่	จังหวัด	ประชากร.	กลุ่มตัวอย่าง
1	กรุงเทพ	517	130
2	ราชบุรี	255	64
3	อ่างทอง	205	52
4	สมุทรสงคราม	216	55
5	ชลบุรี	393	99
	รวม	1586	400

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ข้อมูลพื้นฐานของแม่ชีในพุทธศาสนา ดังนี้

- 2.1.1 อายุ
- 2.1.2 ระดับการศึกษา
- 2.1.3 ระยะเวลาที่บวช
- 2.1.4 สถานที่พำนัก

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียน 4 ด้าน คือ

- 2.2.1 ด้านการศึกษาพื้นฐาน
- 2.2.2 ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัว
- 2.2.3 ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชนและสังคม
- 2.2.4 ด้านการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามแม่ชีในพุทธศาสนา เขตภาคกลางที่ใช้เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 406 คน และแบบสัมภาษณ์สำหรับเจ้าอาวาสวัดหรือหัวหน้าสำนักชี จำนวน 20 คน

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

3.1.1 แบบสอบถามแม่ชีในพุทธศาสนา แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นคำถามข้อมูลทั่ว ๆ ไปเกี่ยวกับสภาพของแม่ชีในพุทธศาสนา เขตภาคกลาง แบ่งเป็น 1) สภาพทั่วไป 2) สภาพทางการศึกษานอกระบบของแม่ชีในพุทธศาสนา

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาของแม่ชีในพุทธศาสนา เขตภาคกลาง แบ่งเป็น 1) ปัญหาทั่วไป 2) ปัญหาทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแม่ชีในพุทธศาสนา

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแม่ชีในพุทธศาสนา แยกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านการศึกษาวิชาพื้นฐาน ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นอยู่ของครอบครัว ด้านการศึกษาเพื่อพัฒนาชุมชน และด้านการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ โดยกำหนดความต้องการเป็น 5 ระดับ คือ ต้องการมากที่สุด ต้องการมาก ต้องการปานกลาง ต้องการน้อย และต้องการน้อยที่สุด

3.2.1 แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างเอง เพื่อสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัด หรือหัวหน้าสำนักชี เป็นคำถามเกี่ยวกับการส่งเสริมสนับสนุนการศึกษาของแม่ชีในพุทธศาสนา

3.2 วิธีสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลชั้น โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารบทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3.2.2 นำโครงร่างเครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่สร้างเสร็จไปขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจแก้ไขด้านเนื้อหา ภาษา และสำนวนที่ใช้ในแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ ให้ชัดเจน แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจความตรงเชิงเนื้อหา จำนวน 3 คน (รายชื่อปรากฏในภาคผนวก ก)

3.2.3 ปรับปรุงเนื้อหาของแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ แล้วนำไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจแก้ไขข้อบกพร่องอีกครั้งหนึ่ง และนำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับแม่ชีในพุทธศาสนาที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่เลือกไว้ที่จังหวัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 20 คน

3.2.4 นำผลการทดลองมาหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามเฉพาะตอนที่ 3 ซึ่งเป็นคำถามเกี่ยวกับความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแม่ชีในพุทธศาสนา โดยการใช้ค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟา ของครอนบาช (อ้างในประคอง กรรณสูตร, 2528) ได้ค่าความเที่ยงของแบบสอบถาม = 0.98 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของแบบสอบถามที่ใช้ได้

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และผู้ช่วยวิจัย ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้เดินทางไปวัดหรือสำนักที่จับฉลากได้เพื่อสอบถามแม่ชีในพุทธศาสนาตามแบบสอบถามที่พัฒนาแล้ว จำนวน 406 ฉบับ และสัมภาษณ์เจ้าอาวาสวัดหรือหัวหน้าสำนักชี จำนวน 20 คน

4.2 เมื่อเสร็จสิ้นการสอบถามแม่ชีในพุทธศาสนาในแต่ละวัน ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม พร้อมกับลงรหัสเตรียมการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ และประชุมเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในระหว่างการเก็บรวบรวมข้อมูล หาแนวทางแก้ไขและบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อประกอบการอภิปรายผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรม เอส พี เอส เอส/พี ซี พลัส (Statistical Package for the Social Science/PC +) วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.1 ข้อมูลสภาพ และปัญหาของแม่ชีในพุทธศาสนา วิเคราะห์ค่าความถี่ และค่าร้อยละ โดยมีสูตรดังนี้(ประคอง กรรณสูตร, 2528)

$$P = \frac{X}{N} \times 100$$

- เมื่อ P แทน ค่าร้อยละ
- X แทน จำนวนตัวอย่างที่ตอบรายการนั้น
- N แทน จำนวนตัวอย่างทั้งหมดที่ตอบแบบสอบถาม

5.2 ข้อมูลความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแม่ชีในพุทธศาสนา วิเคราะห์หาค่ามัชฌิมเลขคณิต(X) และหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) โดยมีสูตรดังนี้(ประคอง กรรณสูตร, 2528)

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

- เมื่อ $\bar{X}$ แทน มัชฌิมเลขคณิต
- $\sum X$ แทน ผลรวมของคะแนนทั้ง N จำนวน
- N แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left(\frac{(\sum fX)^2}{N}\right)}$$

เมื่อ	S.D.	แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum fx^2$	แทน ผลรวมของความถี่คูณกับคะแนนแต่ละชุดยกกำลังสอง
	$(\sum fx)^2$	แทน ผลรวมของความถี่คูณกับคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
	N	แทน จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด

ผู้วิจัยได้แปลความหมายของค่าคะแนนเฉลี่ยความต้องการ ตามเกณฑ์ดังนี้

0.00 - 1.49	หมายถึง มีความต้องการน้อยที่สุด
1.50 - 2.49	หมายถึง มีความต้องการน้อย
2.50 - 3.49	หมายถึง มีความต้องการปานกลาง
3.50 - 4.49	หมายถึง มีความต้องการมาก
4.50 - 5.00	หมายถึง มีความต้องการมากที่สุด

5.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแม่ชีในพุทธศาสนา ผู้วิจัยวิเคราะห์ความแตกต่างของความต้องการทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนของแม่ชีในพุทธศาสนาจำแนกตามตัวแปรสถานที่พำนัก อายุ ระยะเวลาที่บวช และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ที่ระดับนัยสำคัญ .01 และ .05 โดยมีสูตรดังนี้ (อุทุมพร ทองอุไทย, 2523)

$$F = \frac{MS_{BG}}{MS_{WG}}$$

เมื่อ	F	แทน อัตราส่วนเอฟ
	MS_{BG}	แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสองระหว่างกลุ่ม ซึ่งเท่ากับผลรวมกำลังสองของระหว่างกลุ่มหารด้วยชั้นของความเป็นอิสระของตัวเอง (SS_{BG} / df)
	MS_{WG}	แทน ค่าเฉลี่ยกำลังสองภายในกลุ่ม ซึ่งเท่ากับผลรวมกำลังสองของภายในกลุ่มหารด้วยชั้นของความเป็นอิสระของตัวเอง (SS_{WG} / df)